

יהיה להתחיל להכות באויב בעודו רחוק מהשטח החיוני ולהתמיד ולהכותו במאמץ הולך וגובר, ככל אשר יתקרב — וע"י זה להכשירו למכה מכרעת שתבוא כתוצאה של פעולה שכנגד, שתבוצע ע"י כל הכוחות היכולים לקחת חלק בה. לכן, חיל אויר חזק, פשיר לפעולה מיידית ומתמדת, הוא ערוכה ויחידה לקיום מרחב חיוני זה. ובהיות חיל האויר גורם קובע כליכך באשר למרחב — גדלה גם השפעתו על קרב היבשה וקרב־הים והנה לפחות שוה להשפעת הכר חות האחרים, אם אינה עולה על שלהם*.

חבל ש"לוחם" אינו מחשיב נכונה את כל אמצעי הלחימה.

מ.ש.ל.מ.

* אשר לחשיבותם־היחסית של הכוחות, תהיה אולי נכונה ההגדרה — שאין להניח אפשרות להשגת הכרעה במלחמה מודרנית ללא כוח אויר חזק; מאידך גיסא אין להשיג הכרעה כזאת ע"י כוח אויר חזק בלבד — ז"מ ע.ר.

יתר הגורמים שזים לגבי שני הצדדים מכריע המרחב. לקח קרבות האימפריה הבריטית ורוסיה מלמד, כי הדות לשימוש מושכל במרחב יכלו לעמוד בהתנגד שויות השונות ולהביא לידי הכרעה בהתנגשות האחרונה. צרפת, למשל, הפסידה כבר בהתנגשות ראשונה — מחמת אבדן המרחב — לאלמנטים של הכוח הגרמני. המרחב מאפשר חופש תמרון וארגון כר חות, כך שהשטח החיוני ימנע מידי האויב.

נוסף לבעיות של קיום המרחב וניצול יתרונותיו לטובתנו וחשיפת מגבלותיו לאויב (ע"י כוח), קיימת בעיה עיקרית, והיא: הקמתו של המרחב בהעדר שטחי יבשה או ים.

כאשר אי־אפשר ליצור מרחב ע"י שטחים יבש־תיים וימיים — הכרחי ליצור שטחים ע"י מרחב אוירי. כלומר: גם ליצור אפשרות לשמור על מרחב זה לאחר שיושג. כי רק ע"י יצירת מרחב זה אפשר

א. ס. הברמן

בהנהגת המלחמות

מתוך ספר "סוד הסודות"

של אריסטו לתלמידו אלכסנדר (אכסנדר) מוקדון, אין עליו להתנהג במלכותו. לאגרת שמונה מאמרים (שערים) והם: א. במיני המלכים; ב. בענין המלך ותכונותו; ג. בתואר הצדק אשר בו יהיה המלך שלם; ד. במשניו וסופריו; ה. בהולכי הדרכים במצוותו ושלוחיו; ו. בהגדת עבדיו ופקודי הצבא; ז. בהנהגת המלחמות ודרך מחשבתם; ח. בחכמות מיוחדות וסודות נימוסיים.

על הספר עיין: מ. שטיינשניידר: Die Hebräischen Übersetzungen des Mittelalters, pp. 245-251 מ. גאסטר: Studies and Texts, II pp. 742-813; III pp. 246-278.

כאן מתפרסם המאמר השביעי בשלמותו פרט לפרק "חשבון שמות בעלי המלחמה" — שהוא ענין של קבלה מעשית — שהושמט.

ספר "סוד הסודות" (Secretum Secretorum) או "ספר ההנהגה במחשבת הממשלה", המיוחס לאריסטו, שייך לספרים הקטנים שהיו חביבים ביותר על הקוראים בימי הביניים. צימצום כמותו, תוכנו העשיר והמגוון ורוח המיסטיקה המרחפת עליו עשוהו שווה לכל נפש. מקורו היוני לא נודע; יומסתבר כי הספר — שהוא לקט דברי חכמה, מוסר ואמונה־תפלה — נתחבר בערבית. אם כי נאמר בהקדמתו שהועתק מלשון יון מספר־כתוב בזהב. מן הערבית תורגם "סוד הסודות" ללשונות הרבה, ובמאה השלוש־עשרה תורגם גם לעברית. בתרגומו העברי זכה הספר לתפוצה רבה, ועדיין נמצאים בידינו כמה וכמה כתב־יד ממנו. בדפוס יצא התרגום העברי לראשונה על ידי מ' גאסטר בשנים 1907-1908. בתרגום העברי ניכרת השפעה רבה ללשון הערבית, והטרמינולוגיה המלחמתית לקוחה בעיקר מספר "יוספון". תוכן הספר: אגרת תשובה

אכסנדר, תסכן עצמך במלחמה. והידבק בגדולי ישיבתך. ואל תעשה מה שהיו עושים הנקראים היאכלה, אשר היו מראים עצמם במלחמה. והנני נשבע כי מעולם לא נראה

המאמר השביעי בהנהגת המלחמות. ותואר¹ המערכות. וצד השמירה מהם. ואיך ייאות לערך מלחמה עם הצבא:

1. תואר — צורת.

הפחד בליבם. ויהיהו פרויך מחולפי התכונה⁵ כל אחד מחבירו, וזה, שיהיה מהם מי שלובש שריונות, ואחרים במלכושי ברזל, ואחרים במגפים: וכשתשלח כת מהם לערוך מלחמה. תשלח עמו החומות והמגדלים העשויים מעץ אשר בהם בעלי החיצים והמזרקים השורפים. ואם יוולד להם פחד תחזקנה בהם נפשותם בכוחם על זה, ויעמדו החיצים והמזרקים בפני אויביהם. ותערוך צבאך כמו שזכרנו. ותשים מימין בעלי המערכה המנצחים. ומש-מאל היודעים להכות ברמחים והיורים בחיצים והשורפים, והקולות, כמו כלי המים המפחידים. והמרעידים, אשר עשיתי לך כשערכתני⁶ לקראת בלחה ההנדי, אשר כששמעו אותו פחד לבם ונסו הסוסים, והיה סיבה לנצח אותם, רוב הכלים הנזכרים. ויאות, שתהיה משקיף עליהם, כדי שתדע מוצאם ומובאם ומובתם ורעתם. וזה כשיבינו זה יזהרו, וכשיזהרו יפחדו ממך:

והבט ענייני אויבך. והמקום אשר תראה אותו חלש תתחיל להכות בו. והתנהג בישוב כשתערוך מלחמה, לפי שזה עוזר מאד. כי מעולם לא ראינו מי שינצח בראש הצבא, שלא ישבר לבם ויכנס בהם הפחד הגדול. ותשים אורכים רבים, וזה כאש והקולות המפחידים, לפי שהם הזמנה גדולה וחוזר גדול המביא אל הניצוח וצד גדול מצדי המלחמה, לפי שימיתו לכות מי שאתה עורך אליו:

ותעשה הכלים המפחידים הנקראים מהוא וזוהא בקצת מקומות המלחמה. ושומר מהם פרויך. והרכה לך מכהמות כרסאן הנושאים, לפי שהם מפחידים הסוסים והמצי-לים מהפגעים ועיר מכצר ועוד, שהם נושאים צידת הדרך. והמים: ואם תלחם בעיר מכצר, תעשה הכלי אשר הישבתי לך, המשליך אבנים מרחוק והורם

מלך אחד עם אחר, שלא חשב כל אחד מהם להפיל את חבירו. וזה מצוי תמיד ראוי² אל היצירה אשר ממנה נברא העולם. וחשוב במעשה קין אל הכל אחיו. וכבר נודע, כי הקנאה ואהבת העולם יחייב זה. ומה שהוא ירושה ונסיון בטבע העולם הזה ראוי להזהר ממנו. ודע לך, כי המלחמה גוף ונשמה יתחברו משני הפכים מתגברים האחד עם האחד. ונשמתם הוא שיאמין כל אחד משתי הכתות שינצח ושיתגבר האחד על האחד. וגופם הוא, מערכת (ה)שני כתות זה לקראת זה. וזה שאם לא ואמין כל אחד בניצוח — תמות המלחמה. והתמדת המלחמה הוא, כל זמן שעומד זה כנגד זה. ותכליתה הוא, בהתגבר אחת משתי כיתות על האחרת. ולכן תשים כוונתך, לחזק לב צבאך, ותבטיחם שאתה מנצח. וכי יש בידך אותות על זה. ותביא להם ראיות מפעולות³. על זה תחזק לבם. כמו כלי המלחמה הנקראים תיסארום והקשרים הנקראים עקוד, אשר אני עתיד לזכור אותם בספר הזה. וראוי שתדבר על לבם ותבטיחם, שתשא להם משאות וחליפות שמ-לות. ותחזקם בזה. ותזהירם, כי מי שעובר מהם מצוה, תיטסרהו ביסורין ולעיני הכל בגלוי: ודע, כי לא תלחם אלא בשדה או במקום נמוע או נבצר. ואם תערך מלחמה עם שיצא אליך בשדה, תשים כונתך להגין על עצמך בכלי המלחמה, והשומרים והצופים, וההזהרה בכל עת, לילה ויום, עד שלא ימצא לך אויבך שום צד ניצוח והפסד ויביאהו עליך. ואל תחנה במחניך אלא במקום שתישען עליו, כמו ההר והדומה לו. ויהיה קרוב מהמים. ותרכה בצידה הדרך והעצים, ואע"פ שאינך צריך להם. והרכה הכלים המפחידים והקולות המרעידות, לפי שבהם תחזקנה לכות אנשיך ותתאמצנה נפשו-תם ויפחדו אשר⁴ אתה עורך לקראתם ויכנס

5. מחולפי התכונה — שונים

6. כשערכתני — כשערכתני מלחמה.

7. סוף המעשים — המטרה הסופית.

2. מצוי תמיד ראוי — טבעי.

3. מפעולות — מעשים, עובדות.

4. אשר — מאשר; או אלו אשר.